

Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσ/νίκης: 15260/97

Πηγή: Δ.Ε.Ν. 53/1997 τεύχος 1275, σελ. 1034

Δικαστικό ένσημο και αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης από εργατικό ατύχημα.

Κατά το άρθρο 6 παραγρ. 17 Ν. 2479/97, στις εργατικές διαφορές αρμοδιότητος Ειρηνοδικείου δεν καταβάλλεται τέλος δικαστικού ενσήμου. Με το άρθρο 1 ΑΝ 413/36 καταργήθηκαν οι απαλλαγές του άρθρου 15 παρ. 1 Ν. 551/15. Επομένως όλα τα δικόγραφα εργατικών διαφορών (αγωγές κλπ) υπόκεινται σε τέλος χαρτοσήμου. Το άρθρο 15 παρ. 2 Ν. 551/15 εννοεί τα τέλη χαρτοσήμου και όχι το δικαστικό ένσημο. Η νομολογία, κατ' ευρύτατη ερμηνεία της διατάξεως, δέχθηκε ότι αφορά και το δικαστικό ένσημο για τις ειδικές αποζημιώσεις των άρθρων 3 έως 7 του Ν. 551/15 από εργατικό ατύχημα. Οι εκ του Ν. 551/15 αξιώσεις δεν έχουν καμμία σχέση με την αξίωση χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη του κοινού δικαίου. Κατά συνέπεια η αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης από εργατικό ατύχημα υπόκειται σε δικαστικό ένσημο.

Πρωτοδίκης: κ. ΕΛ. ΖΑΡΑΣ

Δικηγόροι: κ.κ. Χρ. Μπακέλλα, Μ. Κανοζίδου

Κατ' άρθρο 71 Εισ. Ν. ΚΠολΔ, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 6 παρ. 17 του Ν. 2479/6.5.97, στις εργατικές διαφορές δεν καταβάλλεται το κατά το νόμο ΓΠΟΗ/1912 (ΦΕΚ 3^{Α'}), όπως ήδη ισχύει, δικαστικό ένσημο, για το μέχρι του ποσού της εκάστοτε και καθ'ύλην αρμοδιότητας του Ειρηνοδικείου αίτημα της αγωγής. Το πιο πάνω ποσό ανέρχεται από 16.9.95 σε 1.000.000 δρχ. (άρθρο 14 παρ.1 ΚΠολΔ, 40320/14.6.95 ΥΑ Δικαιοσύνης ΦΕΚ 522). Από το δικαστικό αυτό ένσημο ουδεμία απαίτηση εργατικής διαφοράς απαλλάσσεται, αφού από το Ν. ΓΠΟΗ/12, όπως αυτός ισχύει σήμερα, δεν προβλέπεται εξαίρεση, παρά μόνο για αιτήσεις προσωρινών μέτρων (άρθρο 2, Ν. ΓΠΟΗ), για αγωγές αναγνωριστικές, αγωγές περί εξαλείψεως υποθήκης και προσημείωσης και περί ακυρώσεως πλειστηριασμού (άρθρο 7 παρ. 3 ΝΔ 1544/42).

Με το άρθρο 15 παρ. 1 του Ν.551/15, όπως κωδικοποιήθηκε με το ΒΔ 24 Ιουλ./25 Αυγ. 1920, ορίζονται τα ακόλουθα: "Αι κατά τον παρόντα νόμον απαιτήσεις ούτε συμψηφίζονται, ούτε κατάσχονται, ούτε εκχωρούνται, πάσα δε κατάσχες ή εκχώρησις είναι αυτοδικαίως άκυρος". Στο πιο πάνω άρθρο 15 με δεύτερη παράγραφο προβλέπονται τα εξής: "Τα πληρεξούσια, τα επιδοτήρια, τα αντίγραφα, η κατά το άρθρο 7 επιστολή και βεβαίωσις, αι αποφάσεις και τα παντός είδους διαδικαστικά ή εκτελέσεως ή άλλα, συνεπεία του παρόντος νόμου, συντασσόμενα έγγραφα γράφονται εφ' απλού χάρτου και δεν υποβάλλονται εις άλλο τέλος". Η διάταξη αυτή υφίσταται πλέον εντός παρενθέσεως στον Κώδικα Διαρκούς Νομοθεσίας (τόμος 15-3 σελ. 321^α) διότι ήδη έχει καταργηθεί (βλ. επισημείωση υπό άρθρο 12 στο Ν. 515/15 στον ΚΔΝ ίδια σελίδα). Συγκεκριμένα καταργήθηκε με το άρθρο 1 του ΑΝ 413/36 (βλ. ΚΔΝ τόμος 28 σελ. 109^α), που ορίζει ότι "Καταργούνται άπασαι αι απαλλαγαι εκ των τελών χαρτοσήμου, αι προβλεπόμεναι υπό διαφόρων νόμων. Εξαιρετικώς, διατηρούνται εν ισχύι: α) αι απαλλαγαι του Δημοσίου, των Δήμων και Κοινοτήτων...κ.τ.λ.) Στις εξαιρέσεις του άρθρου αυτού δεν συμπεριλαμβάνονται οι απαλλαγές του Ν. 515/15, γι' αυτό ήδη όλα τα συντασσόμενα δικόγραφα εργατικών διαφορών (αγωγές, επιδοτήρια, αποφάσεις) υπόκεινται σε τέλος χαρτοσήμου (άρθρο 25 κεφ. Α', παρ. 6, Κεφ. Β' παρ.1, Κεφ. Ι' παρ.1 και άρθρο 27 του ΠΔ της 28/28.7.31 περί Κώδικος νόμων περί τελών χαρτοσήμου ΔΚΝ τόμος 28 σελ. 93).

Είναι σαφές ότι η φράση της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 15 του Ν. 515/15 "... . συντασσόμενα έγγραφα γράφονται εφ' απλού χάρτου και δεν υποβάλλονται εις άλλο τέλος" εννοεί τα τέλη χαρτοσήμου και όχι το δικαστικό ένσημο του Ν. ΓΠΟΗ, το οποίο καταβάλλεται στο δικαστήριο μέχρι της πρώτης επ' ακροατηρίου συζητήσεως της υποθέσεως επί ποινή απαραδέκτου της συζητήσεως (άρθρο 3 του ΠΔ της 7/18.7.28) και με συνέπεια την ερημοδικία του ενάγοντος (αρ. 7 παρ. 1 ΝΔ 1544/42), αφού αυτό (δικαστικό ένσημο) δεν αποτελεί τέλος σύνταξης οιοδήποτε δικογράφου αλλά φορολογία του αντικειμένου της δίκης (ΑΠ 624/72 ΝοΒ 21/21). Παρά ταύτα η ανωτέρω ισχύσασα απαλλαγή των συντασσομένων εφ' απλού χάρτου δικογράφων, μη υποβαλλομένων εις άλλο τέλος, κρίθηκε από τη νομολογία, προφανώς κατ' ευρυτάτη ερμηνεία της εν λόγω διάταξης (15 παρ. 2 Ν. 515), ότι αφορά και το δικαστικό ένσημο για τις ειδικές αποζημιώσεις των άρθρων 3

έως 7 του Ν. 515/15 από εργατικό ατύχημα (ΑΠ 666/71 ΝοΒ 20/219). Όμως οι στηριζόμενες στο Ν. 515/15 αξιώσεις ουδεμία απολύτως έχουν σχέση με τις αποζημιώσεις του κοινού αστικού δικαίου, όπως είναι η χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη (914, 932 ΑΚ) αφού κατά ρητή πρόβλεψη του άρθρου 16 παρ.3 του Ν. 551, τα πρόσωπα που δικαιούνται τις αποζημιώσεις από το νόμο αυτό (Ν.551) διατηρούν και την κατά τον κοινό αστικό κώδικα προσήκουσα αξίωσή τους εναντίον του υπαιτίου του εργατικού ατυχήματος, εφ' όσον αυτό το πρόσωπο είναι διάφορο του κατά το νόμο 551 υποχρέου (ΑΠ 640/87 ΝοΒ 36/1421). Κι αυτό, επειδή η καθιερούμενη από τον πιο πάνω νόμο ευθύνη του εργοδότη και των υπ' αυτού προστηθέντων προσώπων είναι αντικειμενική, ενώ η εκ του αστικού δικαίου ευθύνη απαιτεί δόλο των ανωτέρω προσώπων ή μη τήρηση υπ' αυτών ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων, κανονισμών περί των όρων ασφαλείας των εργαζόμενων (Ολ. ΑΠ 26/95 ΔΕΝ 1996/237).

Εν όψει όλων όσα ανωτέρω εκτέθηκαν, και ιδία ελλείπει ρητής νομοθετικής πρόβλεψης, κατά την κρίση μας, η αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης από εργατικό ατύχημα, αφού στηρίζεται στις διατάξεις του αστικού δικαίου, υπόκειται σε δικαστικό ένσημο. Όμως, κατά μία και μοναδική άποψη των θεωρητικών του Εργατικού Δικαίου (Ντάσιος Έργ. Δικ.Δ. Τόμος Α/1, εκδ. 1980, παρ. 122 σελ. 319 σημείωση 40) απαλλάσσονται του δικαστικού ενσήμου οι αγωγές για αποζημίωση από εργατικό ατύχημα και όταν οι αξιώσεις πηγάζουν από τις κοινές διατάξεις του αστικού δικαίου. Την άποψη αυτή δέχεται μέρος της νομολογίας, είτε χωρίς ιδιαίτερη αιτιολογία (Εφ. Αθ. 11534/91 ΕλλΔ 1993/178), είτε με το σκεπτικό ότι η εν λόγω απαλλαγή δικαστικού ενσήμου επεκτείνεται για την ταυτότητα του νομικού λόγου και στις αξιώσεις από εργατικό ατύχημα που πηγάζουν από τις κοινές αστικές διατάξεις (ΜΠρΘ 17/91 ΔΕΝ 1991/652). Απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου που να επιλύει ευθέως το ζήτημα αυτό δεν υφίσταται, τουλάχιστον δημοσιευμένη, ενώ από την 267/75 απόφαση του Αρείου Πάγου (ΕΕργΔ 1975/795), η οποία δέχεται την απαλλαγή καταβολής δικαστικού ενσήμου επί αγωγής από εργατικό ατύχημα, δεν προκύπτει αν η συγκεκριμένη υπόθεση αφορούσε αποζημίωση στηριζόμενη στο Ν. 551/15 ή στον Αστικό Κώδικα. Το δικαστήριο τούτο δεν αποδέχεται την ανωτέρω άποψη, αφού το άρθρο 15 του Ν. 551/15 προσδιορίζει σαφώς ότι η

απαλλαγή αφορά τις στηριζόμενες στον πιο πάνω νόμο αξιώσεις και όχι και σ' αυτές του κοινού αστικού δικαίου. Εάν ο νομοθέτης απέβλεπε και στην απαλλαγή τέλους και από τις τελευταίες αυτές αξιώσεις θα ρύθμιζε ευθέως το θέμα αυτό, που όμως δεν το έπραξε, ιδία με το επόμενο άρθρο 16 (Ν.551), με το οποίο, κατά τα προεκτεθέντα, διατήρησε απλώς το δικαίωμα των παθόντων (και διαδόχων τους) να αξιώσουν αποζημίωση και με βάση τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου.

Στην προκειμένη υπόθεση, οι ενάγουσες εκθέτουν με την κρινόμενη αγωγή τους ότι ο Π.Α., σύζυγος της πρώτης και πατέρας των λοιπών, απασχολείτο στις 27.11.91, με σύμβαση εξηρημένης εργασίας, από την τρίτη εναγομένη εργολάβο ομόρρυθμη εταιρεία, στα επιχρίσματα νεοανεγερθείσης απ' αυτήν (Ο.Ε.) οικοδομής. Ότι την πιο πάνω ημέρα, κατά τη διάρκεια της εργασίας του (τοποθέτηση μεταλλικών ικριωμάτων - σκαλωσιάς) κατέπεσε από ύψος 7 μέτρων στο έδαφος, λόγω μη τήρησης μέτρων ασφαλείας από τους πρώτο και δεύτερο των εναγομένων, ομορρύθμων μελών της εργολάβου εταιρείας και μη επίβλεψης του έργου από τον τελευταίο εναγόμενο, πολιτικό μηχανικό, προστηθέντα στις υπηρεσίες των λοιπών εναγομένων. Ότι η πιο πάνω πτώση είχε ως αποτέλεσμα το σοβαρό τραυματισμό του εν λόγω μισθωτού, ο οποίος, συνεπεία του τραυματισμού αυτού στη συνέχεια πέθανε. Ότι οι εναγόμενοι, ως αποκλειστικώς υπεύθυνοι του θανάτου του εν λόγω συγγενή τους (συζύγου πρώτης, πατρός λοιπών) είναι υπεύθυνοι να τις αποζημιώσουν για ψυχική οδύνη τους. Και ζητούν να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να καταβάλουν σ' αυτές, για την πιο πάνω αιτία και καθένας εις ολόκληρον, 14.985.000, 10.000.000 και 10.000.000 δραχμές αντιστοίχως στην καθεμία, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής, με διάταξη προσωρινώς εκτελεστή και να απαγγελθεί κατά του πρώτου, δεύτερου και τετάρτου τούτων προσωπική κράτηση ως μέσον αναγκαστικής εκτέλεσης της απόφασης που θα εκδοθεί, λόγω της αδικοπραξίας τους.

Για την αγωγή αυτή, η οποία αρμοδίως καθ' ύλην και κατά τόπο εισάγεται προς συζήτηση ενώπιον του δικαστηρίου τούτου, κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών (άρθρα 16 αριθμός 2, 22, 663 αριθμ.1, 664 έως 676 ΚΠολΔ), αφού έχει ως αντικείμενο διαφοράς χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης από εργατικό ατύχημα, απαίτηση στηριζόμενη στις διατάξεις του αστικού δικαίου (αρ. 914, 922, 926, 932 ΑΚ),

έπρεπε, για το παραδεκτό της συζητήσεως της, να καταβληθεί, κατά τα προεκτεθέντα στη μείζονα σκέψη, το προσήκον δικαστικό ένσημο με τα αναλογούντα σ' αυτό τέλη υπέρ του ΤΝ και του ΤΑΧΔΙΚ, που όμως δεν καταβλήθηκε. Ο δικαστής που συγκροτεί το δικαστήριο τούτο, εκάλεσε, κατ' άρθρο 227 ΚΠολΔ, τον πληρεξούσιο δικηγόρο των εναγουσών, τηλεφωνικώς στις 27.5.97, να προσκομίσει έως και 28.5.97 το εν λόγω δικαστικό ένσημο, δοθέντος ότι με τις προτάσεις που είχε καταθέσει δεν έκαν καν μνεία περί αυτού, πλην όμως ο τελευταίος αρνήθηκε να το προσκομίσει, με την αιτιολογία, που δόθηκε τηλεφωνικώς, ότι η επίδικη αξίωση στηρίζεται σε εργατικό ατύχημα και δεν υπόκειται σε δικαστικό ένσημο. Εν όψει τούτου, οι ενάγουσες πρέπει να θεωρηθούν, αν και παραστάθηκαν στην επ' ακροατηρίου διαδικασία, ως ερήμην δικαζόμενες (πλασματικώς), μη έχοντας εφαρμογή του άρθρου 672 ΚΠολΔ. Λόγω της πλασματικής αυτής ερημοδικίας πρέπει η αγωγή να απορριφθεί (ΑΠ 330/77 ΝοΒ 25/1342, ΑΠ 267/75 ΕΕργΔ 34/795). Η παρούσα απόφαση δεν υπόκειται σε ανακοπή ερημοδικίας αλλά απευθείας σε έφεση (Εφ. Αθ. 12643/88 ΕλλΔ 1990/1033, Εφ. Πειρ. 224/95 Ελλ Δ 1996/403), γι' αυτό και δεν ορίζεται παράβολο ερημοδικίας.

Η επιχειρηματολογία της ανωτέρω αποφάσεως είναι αξιοπρόσεκτη. Πρέπει όμως να παρατηρήσουμε τα εξής:

Στο άρθρο 15 παρ.2 Ν.551/15 ρητώς αναφέρεται ότι τα δικόγραφα εργατικών διαφορών δεν υπόκεινται σε τέλος χαρτοσήμου, καθώς και ότι "...δεν υποβάλλονται εις άλλο τι τέλος". Ορθώς άρα έχει γίνει δεκτό, ως εκ της ευρύτητας διατυπώσεως της διατάξεως, ότι η απαλλαγή καταλαμβάνει και το τέλος δικαστικού ενσήμου (βλ. π.χ. ρητώς ΑΠ 666/71 ΝοΒ 20.219). Η αντίθετη εκδοχή της σχολιαζόμενης αποφάσεως δεν είναι πειστική. Περαιτέρω, από το γράμμα του άρθρου 1 ΑΝ 413/36 προκύπτει ότι με αυτό καταργήθηκαν οι απαλλαγές του άρθρου 15 παρ. 1 Ν. 551/15 μόνο καθ'ο μέρος αφορούσαν τα τέλη χαρτοσήμου. Κατά συνέπεια νομίζουμε ότι δεν είναι ορθή η θέση της σχολιαζόμενης αποφάσεως ότι με τον ΑΝ 413/36 καταργήθηκε και η απαλλαγή της καταβολής δικαστικού ενσήμου επί των εξ εργατικού ατυχήματος αγωγών που έχουν έρεισμα το Ν. 551/15.

Παγία είναι αντιθέτως η θέση της νομολογίας ότι το άρθρο 15 παρ. 2 του (κωδικοποιητικού του Ν. 551/15) Β.Δ. της 24 Ιουλ./25 Αυγ. του 1920

ουδέποτε καταργήθηκε αλλά διατηρήθηκε εν ισχύι δυνάμει του άρθρου 52 αριθμ. 8 ΕισΝΚΠολΔ (βλ. λ.χ. Εφ. Αθ. 4037/73 ΕΕργΔ 1973, 1183). Εξ άλλου δεν φαίνεται επίσης πειστική ή επιχειρούμενη στην απόφαση αντίκρουση της ορθής θέσεως της Μον. Πρωτ. Θεσ. 17/91 (ΔΕΝ 1991, 652), καθ'ην η απαλλαγή εκ της καταβολής δικαστικού ενσήμου επεκτείνεται για την ταυτότητα του νομικού λόγου και στις αξιώσεις από εργατικό ατύχημα που πηγάζουν από τις κοινές αστικές διατάξεις. Το αυτό (μη καταβολή δικ. Ενσήμου) δέχθηκε, όπως άλλωστε επισημαίνεται και στη σχολιαζόμενη απόφαση, και η Εφ. Αθ. 11534/91 ΕλλΔνη 1993. 178 και υποστηρίζουν στη θεωρία ο Λ. Ντάσιος εις Εργατικό Δικονομικό Δίκαιο, τομ. Α/Ι έκδοση 1995, παρ. 491 σελ. 617 σημ. 30 - η απόφαση παραπέμπει στην πρώτη έκδοση (έτους 1980) του έργου αυτού - καθώς ήδη, και οι Ιω. Κουκιάδης, εις Εργατικό Δίκαιο, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 2^η έκδοση, 1995, σελ. 501 σημ. 248), Ιω. Πίκουλας εις ΔΕΝ 1996 σ. 209 επ. (218). Γενικότερα, νομίζουμε ότι δεν θα έπρεπε να επικροτηθή η εκ νέου θέση επί τάπητος ενός ζητήματος λελυμένου από τη νομολογία από μακρού χρόνου, ήσσονος δε δογματικής σημασίας. Ούτε θα μπορούσε να επιδοκιμασθή η θέση της αποφάσεως (περί καταβολής δικ. Ενσήμου) από απόψεως συνεπειών, καθώς παρεμβάλλει προσκόμματα στην ενεργοποίηση της αξιώσεως παροχής δικαστικής προστασίας εκ μέρους των εργαζομένων (η των οικογενειών τους) που υπέστησαν ηθική βλάβη (ή ψυχική οδύνη) από εργατικό ατύχημα. Επιδοκιμαστέα αντιθέτως είναι η κατά κανόνα συστατική υπό των δικαστηρίων ερμηνεία νόμων, με τους οποίους εξαρτάται η παροχή δικαστικής προστασίας από την εκπλήρωση ποικίλων όρων που έχουν σκοπούς εντελώς άσχετους με την ορθή απονομή της δικαιοσύνης (σκοπούς φορολογικούς, ταμειακούς κλπ) των οποίων άλλωστε η συνταγματικότητα δεν είναι απροσμάχητη. Δείγμα της ορθής αυτής δικαστηριακής πρακτικής είναι και η εκ μέρους των προαναφερομένων αποφάσεων (Εφ.Αθ. 11534/91 και Μον.Πρωτ.Θεσ. 17/91) τοποθέτηση ότι δεν απαιτείται η καταβολή τέλους δικαστικού ενσήμου επί αγωγών του κοινού δικαίου, με τις οποίες ζητείται η επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη (ή ψυχική οδύνη) προκληθείσα εξ εργατικού ατυχήματος. Παρά ταύτα, πρέπει να παρατηρηθεί ότι εκτός από την αξιοπρόσεκτη, όπως ήδη ανεφέρθη, επιχειρηματολογία, και η γλωσσική διάρθρωση της αποφάσεως είναι επιτυχής, αφού χαρακτηρίζεται από επιμελημένη στίξη, αποφυγή

μακρών προτάσεων και αβίαστη μετάβαση από της μιας σκέψεως στην επόμενη.